

**REGISTRACIJA, OZNAČAVANJE I IDENTIFIKACIJA
KOPITARA U REPUBLICI HRVATSKOJ****N. Korabi, M. Čačić, Mirjana Baban****Sažetak**

Sustav registracije kopitara u Republici Hrvatskoj značajno je promijenjen reorganizacijom konjogojstva sukladno regulativama Europske Unije. Navedene promjene utjecale su na formiranje i zatvaranje matičnih knjiga te na uspostavljanje jedinstvenog sustava registracije kopitara.

Stupanjem na snagu pravilnika o identifikaciji i registraciji kopitara (NN 74/07) uvedeno je obvezno izdavanje Identifikacijskog dokumenta (tzv. putovnica) za sve kopitare rođene u Republici Hrvatskoj u cilju utvrđivanja identiteta kopitara, praćenja genealoških podataka, prometa, zdravstvenog liječenja životinja i kontrole ispravnosti namirnica koje ulaze u lanac prehrane ljudi. Uz novi pravilnik uslijedile su i promjene u označavanju konja i magaraca, tako da je kao dodatno označavanje uz žigovanje vrućim paljenim žigom uvedena aplikacija mikročipa u lijevu stranu vrata.

Izmijenjeni sustav identifikacije i registracije kopitara ima velik utjecaj na uzgojni, ali i veterinarski aspekt u konjogojstvu. Najveću korist sustava imati će vlasnici sportskih pasmina konja za čije je konje uvelike olakšana migracija unutar i izvan granica Hrvatske, te registracija i verifikacija pri različitim međunarodnim uzgojnim i sportskim organizacijama.

Ključne riječi: kopitari, identifikacijski dokument (putovnica), Republika Hrvatska.

Uvod

Selekcija kopitara i sustavno vođenje registra usko je povezana sa sustavom označavanja. Kroz povijest postojale su različite metode označavanja kopitara koje su povećanjem broja grla pod selekcijom usporedno evoluirale u naprednije sustave označavanja kakve poznajemo danas. Sustav označavanja kopitara u prošlosti razvio se zbog potrebe veleposjednika za obilježavanjem grla u cilju dokazivanja vlasništva, te zaštite od eventualne krađe naročito na područjima gdje je prevladavao pašnjački i nekontroliran način držanja stoke.

Nidal Korabi, dipl.ing.agr., mr.sc. Mato Čačić, dipl.ing.agr., Hrvatski centar za konjogojstvo-Državna ergela Lipik, Marije Terezije 27, p.p.12, 34551 Lipik, Republika Hrvatska.

Prof.dr.sc. Mirjana Baban, Poljoprivredni fakultet Osijek, Trg Svetog Tojstva 3, 31000 Osijek, Republika Hrvatska.

Povećanjem broja konja, stvaranjem pasmina i uzgojnih tipova, te razvojem konjogojstva sve se više naglašavaju nadprosječna svojstva najboljih grla (fenotipska i uporabna) i posvećuje sve više pažnje selekciji najboljih jedinki. Seleksijski napredak istovremeno je utjecao na usavršavanje sustava označavanja i identifikacije, koji su danas uglavnom utemeljeni na nacionalnim legislativama i zakonima.

U suvremeno doba kada je konjogojstvo u cijelom svijetu izrazito napredovalo i kada je migracija grla daleko jednostavnija u cilju što lakšeg širenja genetskog materijala i migracije sportskih grla, sustav označavanja i identifikacije utječe i na djelatnosti koje nisu isključivo vezane za konje, a tiču se provedbe veterinarskih mjera, carinskih službi, novčane potpore i drugo.

Registracija kopitara u Republici Hrvatskoj

Reorganizacija konjogojstva u Republici Hrvatskoj započela je 2004. godine i zahvatila je sve aspekte konjogojstva, od formiranja i zatvaranja matičnih knjiga do osmišljavanja modernog sustava registracije kopitara sukladno regulativama Europske Unije.

Vođenje Središnjeg registra kopitara Republike Hrvatske i matičnih knjiga povjereno je Hrvatskom centru za konjogojstvo-Državna ergela Lipik, ustanovi odgovornoj za sve poslove u konjogojstvu Republike Hrvatske. U Središnji registar kopitara Republike Hrvatske upisani su kopitari svih pasmina i uzgojnih tipova koji su uključeni u sustav uzgojno seleksijskog rada. Osim grla pod seleksijskim obuhvatom s novim sustavom označavanja obuhvaćeni su svi kopitari, kako bi se osim identifikacije svakog grla omogućilo praćenje i kontrola obavljenih veterinarski mjera. Jedini uvjet da takav sustav bude vjerodostojno proveden je da su svi kopitari u Hrvatskoj označeni sukladno zakonskoj regulativi RH.

Reorganizacija uzgojne strukture rezultirala je primjenjivanjem jedinstvenog sustava označavanja kopitara sukladno Pravilniku o identifikaciji i registraciji kopitara (NN 74/07), koji je stupio na snagu 01. siječnja 2008. godine. Njime je definiran sustav registracije i izdavanja Identifikacijskog dokumenta (putovnice) usuglašenog sa regulativama Europske Unije.

Prateći europsku praksu koja naglašava osnivanje uzgojnih organizacija i prepuštanje uzgojno seleksijskog rada u njihovu djelatnost, u Hrvatskoj je osnovano nekoliko uzgojnih udruženja i saveza udruga uzgajivača koji su sukladno rješenju resornog ministarstva odgovorni za provođenje uzgojnih programa i vođenje matičnih knjiga sukladno nacionalnoj i međunarodnoj regulativi ovisno o pasmini ili uzgojnom tipu. Svakoj ovlaštenoj organizaciji u sustavu identifikacije dodjeljuje se nacionalni kod od tri znamenke koje se

ugrađuju u cjeloviti jedinstveni životni broj kopitara, koji je prijavljen u međunarodnu bazu podataka. Do kraja 2008. godine osnovano je sveukupno sedam saveza i udruga uzgajivača različitih pasmina i uzgojnih tipova konja.

Jedinstveni životni broj kopitara (Universal Equine Life Number - UELN)

Projekt o formiranju jedinstvenog sustava označavanja kopitara koji je pokrenula Francuska poprima sve veće razmjere ne samo na europskoj već i na svjetskoj razini. Glavnu okosnicu cijelog projekta čini sustav jedinstvenog životnog broja kopitara (eng. Universal Equine Life Number - UELN) koji je poveznica svih ovlaštenih organizacija koje registriraju kopitare (registri različitih pasmina, savezi, udruge) (UELN, 2008). Ideja o razvoju ovog hvalevrijednog projekta potaknuta je otežanom razmjena podataka između međunarodnih organizacija u najvećem broju radi različitih sustava identifikacije koje koriste. Cilj je bio stvoriti bazu podataka putem koje će pretraživanjem UELN koda dobiti potrebne informacije o državi rođenja i ovlaštenoj organizaciji koja vodi registar navedene pasmine konja, što se pokazalo izrazito važno kod populacije sportskih konja koji frekventno migriraju kroz nekoliko država u jednoj sportskoj sezoni.

UELN čini petnaesteroznamenasti alfanumerički broj koji se sastoji od dva dijela. Prvi dio čini šest znamenki; prve tri znamenke čine ISO kod države u kojoj je grlo registrirano (ISO kod za Republiku Hrvatsku je 191), a druge tri znamenke čine nacionalni kod uzgojne organizacije koja je registrirala grlo. Drugi dio alfanumeričkog niza, tj. preostalih devet znamenki čini nacionalni identifikacijski broj koji može sadržavati brojeve i slova, a individualan je za svaku državu. Jedina iznimka je u uzgoju engleskog punokrvnjaka gdje su prve tri numeričke oznake koje označavaju državu rođenja zamijenjene međunarodnom kraticom države. Tako je u slučaju grla rođenog u Republici Hrvatskoj ISO kod „191“ zamijenjen kraticom CRO.

Identifikacijski dokument kopitara (putovnica)

Identifikacijski dokument kopitara ili „putovnica“ (eng. passport) je trajni dokument za identifikaciju kopitara koji prati kopitara tijekom njegovog života, a uključuje genealoške i uzgojne podatke o kopitaru, identifikacijski opis (dijagramski i tekstualni), metodu označavanja koja je primijenjena, sportske podatke, slijed podataka o vlasništvu i prometu, slijed veterinarskog liječenja u cilju kontrole zdravlja ljudi i životinja (NN 74/07).

Identifikacijski dokument započele su izdavati pojedine, uglavnom europske zemlje početkom 90-ih godina dvadesetog stoljeća i to najčešće za

sportske pasmine konja. Danas u sektoru konjogojstva, Europska Unija vrši veliki pritisak na države članice Unije u cilju prilagođavanja odredbama o identifikaciji i registraciji kopitara. Razlog tome je odluka europske komisije da svaka životinja koja može završiti u lancu prehrane ljudi mora biti identificirana na jedinstveni način u cilju registracije svih lijekova kojima je tretiran kopitar ili koji su bili dio krmiva (DEFRA, 2008).

Iako je potrošnja konjskog mesa u pojedinim zemljama gotovo zanemariva stručnjaci smatraju kako će se kao posljedica ekonomske krize i čestih prijetnji epizootija stočarskim granama govedarstva i svinjogojstva kao najznačajnijim proteinskim namirnicama u prehrani ljudi, povećati potrošnja mesa kopitara. Konkretni podaci o potrošnji mesa kopitara u Republici Hrvatskoj ne postoje, na kako bi se dobio uvid u veličinu ove industrije koja doživljava svoj ponovni razvoj govori podatak da se u Velikoj Britaniji svake godine za prehranu ljudi zakolje između 6,000 – 10,000 konja (DEFRA, 2008). Usporedbe radi, u Republici Hrvatskoj je na kraju 2008. godine u Središnjem registru kopitara RH registrirano živućih 15,796 konja (HPA, 2009).

Izdavanje identifikacijskog dokumenta u Republici Hrvatskoj propisano je Pravilnikom o identifikaciji i registraciji kopitara (NN 74/07). Ovisno o uzgojnoj valjanosti kopitara razlikuju se omoti identifikacijskog dokumenta, tako se za uzgojno valjana grla konja izdaje dokument s crvenim, a za uzgojno nevaljane konje s crnim omotom, dok je za magarce omot sive boje.

Označavanje kopitara u Republici Hrvatskoj

Označavanje kopitara u Republici Hrvatskoj odvija se sukladno Pravilniku o obveznom označavanju i upisu u jedinstveni registar domaćih životinja, te vođenju evidencija (NN 110/04). Do 2008. godine, kopitari su se označavali na dva načina: engleski punokrvnjak i hrvatski kasač označavali su se osnovnim načinom označavanja (dijagramski opis životinje), dok su sve druge pasmine konja i populacija magaraca dodatno označavane vrućim paljenim žigom koje podrazumijeva trajno označavanje na lijevom odnosno desnom butu i/ili lijevom sedlištu.

Stupanjem Pravilnika o identifikaciji i registraciji kopitara (NN 74/07) kao dodatno označavanje konja uvedena je aplikacija mikročipa, kao vrlo pouzdana i jednostavna metoda dodatnog označavanja. Uz to posljednje regulative Europske Unije (EEC 504/2008) obvezuju da sva grla rođena od 2009. godine prilikom prve identifikacije budu dodatno označena aplikacijom mikročipa. Mikročip se aplicira subkutano (pod kožu) na sredini gornje trećine vrata kopitara. Označavanje mikročipom u svijetu je započelo početkom 1980-ih godina (ESWG, 2008). Rezultati označavanja ukazuju kako mikročipovi ne

prouzrokuju nikakve biološke reakcije ili promjene u ponašanju, te da su praktični i dugotrajni. Što se tiče njihove pouzdanosti, statistički podaci ukazuju na nemogućnosti očitavanja koda mikročipa od 0,5 % što je prihvatljiv postotak. Označavanje konja u Republici Hrvatskoj sinkronizirano je sa postupkom izdavanja identifikacijskih dokumenata, a usporedno tome obavlja se aplikacija mikročipova za pasmine koje su do sada bile označavane samo osnovnim načinom označavanja. Sukladno tome, grla pasmine engleski punokrvnjak, arapski punokrvnjak, hrvatski kasač i poni označavaju se osnovnim načinom označavanja (dijagramski opis) i aplikacijom mikročipa u lijevu stranu vrata. Toplokrvne pasmine konja označavaju se na identičan način, uz dodatno označavanje vrućim paljenim žigom na lijevi but koji ukazuje na pripadnost pasmini ili uzgojno tipu. Hladnokrvne pasmine konja i križanci označavaju se uz osnovni način označavanja i vrućim paljenim žigom na lijevom sedlištu (križanci i desnom sedlištu) i pasminskim žigom na lijevom butu, a od 2009. godine i aplikacijom mikročipa. Sve pasmine magaraca se dodatno označavaju aplikacijom mikročipa u lijevu stranu vrata.

Zaključak

Hrvatski centar za konogojstvo - Državna ergela Lipik je državna ustanova koja vodi Središnji registar kopitara Republike Hrvatske kao i druge poslove vezane na konjogojstvo. Kontinuirano povećanje broja kopitara u Republici Hrvatskoj i položaj države prema članstvu Europske Unije utjecalo je na usuglašavanje regulativa konjogojstva. Pasminska sistematizacija i formiranje matičnih knjiga vrlo su bitan segment koji je neophodan za uspješno razvijanje konjičke industrije prije ulaska u članstvo EU. Izdavanjem identifikacijskog dokumenta ili putovnice omogućena je nesmetana migracija kopitara izvan granica Republike Hrvatske kao i međunarodna registracija sportskih i rasplodnih grla sukladno međunarodnim modelima. Također, važan segment koji je usko vezan na zdravlje ljudi i kontrolu namirnica koje su namijenjene za prehranu ljudi, je sustavno ažuriranje liječenja životinje.

Uvođenjem modernih programa u identifikaciji, registraciji i označavanju kopitara Hrvatska ima dobre temelje za razvijanje konjičke industrije koja pokazuje naznake svoga razvoja. Uz kontinuiran porast broja registriranih kopitara, pasmina i uzgojnih tipova konja, kao i vlasnika otvoren je put za formiranje i snažniji razvoj sportskog dijela konjičke industrije kao glavnog pokretača razvoja konjogojstva. Ne treba zanemariti ni ekološku proizvodnju, koja iako za sada bez odgovarajućeg monitoringa i kontrole, predstavlja velik potencijal i izvozni proizvod za Hrvatsku.

LITERATURA

1. Department for Environment, Food and Rural Affairs (DEFRA): Horse topics. Passports. www.defra.gov.uk/rural/horses/topics/passports.html, 13.07.2009.
2. Equine Species Working Group: Radio Frequency Devices (microchips) for Equines. http://www.equinespeciesworkinggroup.com/images/Microchip_Paper.doc 10.08.2009.
3. Hrvatska poljoprivredna agencija (2009). Konjogojstvo – godišnje izvješće 2008.
4. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Republike Hrvatske (2007): Pravilnik o identifikaciji i registraciji kopitara. Narodne novine 74/07.
5. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva Republike Hrvatske (2004): Pravilnik o obveznom označavanju i upisu u jedinstveni registar domaćih životinja te vođenju evidencija. Narodne novine 110/04.
6. Official Journal of the European Union: Comision regulation (EC) No 504/2008 of 6 June 2008 implementing Council Directives 90/426/EEC and 90/427/EEC as regards methods for the identification of equidae
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:149:0003:0032:EN:PDF>
13.07.2009.
7. Universal Equine Life Number Webpage. www.ueln.net 13.07.2009.

REGISTRATION, MARKING AND IDENTIFICATION OF EQUIDAE IN REPUBLIC OF CROATIA

Summary

The system of identification and registration in Republic of Croatia has been significantly changed with reorganization of horse breeding according to regulations of European Union. Those changes resulted with formation of new Stud Books and with closing Stud Books of existing breeds. Also the new unique system for registration of equidae was introduced.

New regulation for identification and registration of equidae (N N 74/07) made Identification documents (passports) mandatory for all equidae born in Republic of Croatia in the goal to determine identity of animals, to record genealogical information, movement, medical records and the control of nutriments that are entering food chain for human consumption. New regulation has also brought some changes in marking of horses and donkeys. With branding as the additional method of identification, implementation of microchip transponder in the left side of the neck was introduced.

Changed identification and registration system of equidae had big influence on breeding and veterinarian aspect in horse breeding. The biggest benefit of this system will have the owners of sport horses as the originators of horse industry. It has made movement of those horses outside the boundaries of Croatia, registration and verification of horses by international and sport authorities much easier.

Key words: equidae, identification document (passport), Republic of Croatia.

Primljeno: 10.8.2009.